

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler: Per Olav Sanner

Arkiv: C60 &13

Arkivsaksnr.: 07/274

Saken skal sluttbehandles av: Formannskapet

"BIBLIOTEKREFORMEN 2014" - HØRING

Rådmannens innstilling:

Formannskapet i Stange slutter seg til de synspunkter om bibliotekreform 2014 som er gjort gjeldende i saksutredningen.

Stange, den 29.03.2007

Erik Heldal Haugerud
Rådmann

Terje Moshaug
kultursjef

SAKSOPPLYSNINGER

Sammendrag:

Utdannings- og forskningsdepartementet (nå Kunnskapsdepartementet) og Kultur- og kirkedepartementet fastsatte i 2004 mandat for utredning av et samlet bibliotekfelt. Mandatet ble utformet i samsvar med premissene som ble lagt til grunn i St. meld. nr. 48 (2002-2003) *Kulturpolitikk fram mot 2014*. Utredningen ble utført av Statens senter for arkiv, bibliotek og museum (ABM-utvikling) på oppdrag fra de to departementene, og *Bibliotekreform 2014* ble overlevert 25. september 2006 og sendt ut på høring 10. januar 2007 (brev datert 14. desember 2006).

De tre viktigste elementene i den foreslåtte bibliotekreformen er følgende:

Felles nasjonale digitale tjenester:

Ved å utvikle og tilby digitalt innhold og nettbaserte tjenester er målet å skape et digitalt bibliotek som gir alle enkel tilgang til kunnskap og kultur. Dette krever samarbeid mellom bibliotekene og nasjonal koordinering og finansiering.

Norgesbiblioteket - nettverket av bibliotek i Norge:

Det foreslås en reform av bibliotekstrukturen. Befolkningen i små kommuner har behov for samme omfang og kvalitet på bibliotek tjenester som de som bor i store byer. Målet er å gi et gjennomgående bedre bibliotektilbud gjennom sterkere bibliotek og kompetansemiljøer, som er i stand til å utvikle flere og bedre tjenester. Styrkingen vil skje gjennom samarbeid og samordninger til sterkere enheter med bredere tjenestetilbud.

Kompetanseutvikling for ansatte:

Formålet er å styrke og fornye kompetansen i biblioteksektoren. Bibliotekene skal ha en bred og oppdatert kompetanse for å yte bedre tjenester. Bibliotekforskning skal gi ny kunnskap.

Dessuten skal det fysiske biblioteket videreutvikles som et sted for læring, kulturformidling og som et sted for integrering og kulturelt mangfold. Bibliotekene skal i større grad være et unikt og synlig tilbud overalt der brukerne er: På nettet, i forskningen og undervisningen, og på det lokale biblioteket.

I forslaget til uttalelse foreslås det i all hovedsak å støtte strategier, mål og tiltak i målområde 1 (felles nasjonale digitale tjenester) og 3 (kompetanseutvikling for ansatte). Når det gjelder målområde 2 (Norgesbiblioteket – nettverket av bibliotek i Norge), inneholder utredningen flere kommentarer til forslagene – det stilles bl.a. spørsmål ved om større bibliotek uansett andre forhold vil føre til bedre tilbud, selv om det fastslås at det norske folkebiblioteklandskapet har for mange små enheter. Dette er også et punkt der det allerede har framkommet mange negative reaksjoner fra små kommuner. Det foreslås videre å støtte tankene om videreutvikling av samarbeidet folkebibliotek-skolebibliotek og en konsolidering på dette nivået i hver enkelt kommune. For å bedre servicen kunne skolebibliotekene ha en utlånsfunksjon for lokalbefolkningen i tillegg til sine skolebibliotekfunksjoner (hvorfor ikke utrede dette nærmere for Stanges del og iverksette det uavhengig av implementeringen av Bibliotekreform 2014?).

Bakgrunn:

Statens senter for arkiv, bibliotek og museum (ABM-utvikling) la 25. september 2006 frem utredningen *Bibliotekreform 2014*. Utredningen består av to deler: Del I Strategier og tiltak

og Del II Norgesbiblioteket – nettverk for kunnskap og kultur. Høringsfristen var opprinnelig satt til 1. april, men er senere forlenget til 1. mai 2007.

Mandatet for utredning av sentrale problemstillinger på bibliotekområdet ble fastsatt av Kultur- og kirkedepartementet i samråd med Utdannings- og forskningsdepartementet 16. juni 2004. ABM-utvikling fikk i oppgave å være hovedaktør og koordinerende instans for arbeidet. De to departementene oppnevnte en referansegruppe som har vært en rådgivende gruppe for ABM-utvikling i arbeidet.

Mandatet la vekt på at utredningen skulle handle om en samlet biblioteksektor. Utredningen har fulgt opp dette, og den gir et samlet bilde av status og utviklingsmuligheter for hele bibliotekfeltet.

Samarbeid er viktig for å kunne realisere bibliotekenes samlede potensiale til utvikling av gode bibliotek tjenester. I utredningen innføres begrepet *Norgesbiblioteket* som betegnelse for et samarbeidende nettverk av alle bibliotektyper. Satsingsområdene i utredningen skal bidra til realiseringen av Norgesbiblioteket.

Hovedingrediensene er satsing på kvalitet og fornyelse i innhold og tjenester gjennom digitale fellestjenester og aktiv formidling, gjennomføring av en organisatorisk reform, og satsing på kompetanseutvikling og forskning. Realiseringen forutsetter samarbeid på nasjonalt, lokalt og regionalt nivå der alle forvaltningsnivåer, bibliotekteiere og bibliotek må bidra aktivt til å gjennomføre en samlet bibliotekreform.

Om utredningen

Den todelte utformingen av hoveddokumentene er gjort i henhold til mandatet. Strategidokumentet presenterer kort utfordringer for bibliotekene i Norge, og peker på behovet for endringer på ulike områder. Deretter presenteres overordnede strategiske grep med begrunnelser, det angis mål og foreslås prioriterte tiltak for å nå målene. En økonomisk oversikt viser hva de foreslåtte tiltakene vil koste i form av nye statlige midler. Reformen krever tilsvarende satsing på regionalt og lokalt nivå. En forutsetning for gjennomføring av bibliotekreformen er at også bibliotekene og deres eiere gjør Bibliotekutredningens strategier til sine gjennom en målrettet satsing.

Til grunn for strategiene, målene og tiltakene i dette dokumentet ligger undersøkelser og analyser av ulike sider ved bibliotekvirksomheten. Disse kan gjenfinnes i større bredde i *Bibliotekreform 2014 - Del II Norgesbiblioteket – nettverk for kunnskap og kultur*.

Hovedsatsinger

Hovedsatsingene er samlet innenfor tre målområder:

Målområde 1: Innhold og tjenester

Det er to hovedsatsinger innenfor dette målområdet:

1. Å utvikle og tilby digitalt innhold og nettbaserte tjenester. Målet er å skape et digitalt bibliotek som gir alle enkel tilgang til kunnskap og kultur. Gjennom samarbeid mellom bibliotekene og nasjonal koordinering og finansiering realiseres nasjonale tjenester som er fritt tilgjengelige for alle.

2. Å fremme bibliotekene som ressurser for læring og for kultur- og litteraturformidling. Bibliotekene skal også styrkes som bidragsytere til integrering og kulturelt mangfold. Bibliotekenes tjenester skal ha den nødvendige kvalitet og de skal gjøres lett tilgjengelige for hele befolkningen.

Tiltakene er:

- Etablere en ABM-portal som felles inngang til nettbasert kultur- og kunnskapsressurser
- Iverksette programmet Norsk digitalt bibliotek
- Gi tilgang til sentrale kunnskapskilder gjennom lisenser og andre vederlagsordninger
- Etablere et program for digitalisering av materiale i arkiv, bibliotek og museer
- Stimulere til utprøving av nye IKT-tjenester og –løsninger
- Etablere et fast samarbeid mellom bibliotekmyndighetene og utdanningsmyndighetene på nasjonalt nivå
- Utvikle verktøy og metoder for opplæring i informasjonskompetanse
- Utvikle tilgang til vitenskapelig informasjon ved universitet og høyskoler gjennom åpne digitale løsninger
- Iverksette et program for litteraturformidling
- Sette av nasjonale midler til produksjonsstøtte og litteraturformidling i Den kulturelle skolesekken
- Utvikle en handlingsplan for å styrke bibliotek, arkiv og museer som lokalhistoriske sentre
- Styrke og utvide de offentlige innkjøpsordningene for litteratur og andre medier
- Bidra til inkludering av innvandrene gjennom litteratur- og kunnskapsformidling
- Gjennomføre planen for bibliotek-tjenester i fengslene

Målområde 2: Struktur og organisering

Hovedsatsingen her er å gjennomføre en reform av bibliotekstrukturen. Målet er å gi brukerne bedre bibliotek-tjenester, gjennom sterkere bibliotek og kompetansemiljøer som er i stand til å utvikle flere og bedre tjenester. Sterkere bibliotek foreslås oppnådd gjennom samordning av flere bibliotek i et geografisk område til et nytt bibliotek.

Tiltakene er:

- Etablere sterkere og mer kompetente folkebibliotek gjennom en konsolideringsprosess som omfatter bibliotekene i flere kommuner
- Iverksette et program for skolebibliotekutvikling
- Etablere et investeringsprogram for biblioteklokaler
- Utstyre alle bibliotek med trådløst høyhastighetsnett
- Etablere en transportordning for distribusjon av materiale mellom bibliotek i Norge
- Endre dagens biblioteklovgivning for å sikre samarbeidet i et nasjonalt biblioteknettverk
- Styrke krav til skolebibliotek-tjenester i forskriften til opplæringsloven
- Gjøre Norgesbiblioteket kjent gjennom profilering av innhold og tjenester
- Utvikle verktøy og metoder for evaluering og kvalitetsheving av virksomheten i bibliotekene

Reformen dreier seg om koordinering av ressurser, utvikling av mer effektive arbeidsmetoder, bedre bibliotek-tjenester gjennom sterkere kompetansemiljøer og distribusjon av tjenester. Reformen skal gi alle innbyggerne, og særlig de som bor i de mindre kommunene, et bedre bibliotektilbud ved at de får tilgang til flere bibliotekressurser og bredere bibliotekfaglig kompetanse. Reformen er nødvendig for at bibliotekene skal

kunne være viktige aktører i den framtidige kunnskaps- og kulturpolitikken. I tillegg er det nødvendig med styrking av bibliotekenes budsjetter til drift og investering. Samlet sett vil dette gi mer og bedre bibliotek tjenester for bevilgede midler.

Det mest aktuelle vil være at folkebibliotek i flere kommuner danner et nytt konsolidert bibliotek, men det kan også være en organisasjonsform som omfatter kommunale folkebibliotek og statlige høyskoler (eller universitet), eller folkebibliotek og skolebibliotek.

Større bibliotek opprettes ved at flere kommuner innenfor et geografisk område samler sine bibliotekressurser til et nytt konsolidert bibliotek. Den nye organisasjonen skal ha en biblioteksjef med ansvar for bibliotekets samlede virksomhet. Det inkluderer ansvar for et samlet personale, økonomi, tjenestetilbud og driften av hovedbibliotek, filialer med mer.

Antall kommuner som skal inngå i den enkelte enhet, må vurderes ut fra lokale forhold som folketall, geografi og kommunikasjonsmuligheter. De nye bibliotekene må være så store at de dekker alle viktige kompetanseområder. Det må derfor være minimum 6-8 årsverk i det enkelte bibliotek. Det betyr at bibliotek som har færre enn 5 årsverk i dag, må konsolideres med bibliotek i andre kommuner. *(Til sammenligning: Stange bibliotek har 5,62 årsverk (ned fra 6,12 for to år siden), og er derfor i grenseland i spørsmålet om konsolidering.)*

Det bør vanligvis finnes minst én bibliotekavdeling i hver av de kommunene som inngår i den nye organisasjonen, men hver bibliotekorganisasjon må vurdere hvilken struktur som er mest hensiktsmessig for at innbyggerne skal få et bedre bibliotektilbud. Større bibliotek vil gi grunnlag for mer effektive arbeidsmetoder ved at ulike arbeidsoperasjoner kan gjøres én gang i stedet for flere ganger parallelt. Det vil også frigjøre mer tid til utvikling av tjenester og lengre åpningstider innenfor eksisterende ressurser, og gi bedre bibliotektilbud for bevilgede midler.

Målområde 3: Kompetanse og forskning

Hovedsatsingen i dette målområdet er å styrke og fornye kompetansen i biblioteksektoren. Bibliotekforskningen skal gi ny kunnskap til praksisfeltet, og det skal være et samspill mellom disse. Målet er at bibliotekene skal ha bred og oppdatert kompetanse og dermed kunne yte bedre bibliotek tjenester.

Tiltakene er:

- Etablere et kompetanseutviklingsprogram for å styrke Norgesbiblioteket og de konsoliderte bibliotekene
- Utvikle et hospiteringsprogram for bibliotekansatte
- Opprette nettverksgrupper med deltakere fra ulike bibliotektyper med sikte på å utvikle nye tjenester, nye arbeidsmetoder eller ny organisering
- Styrke og videreutvikle et kompetansemiljø for opphavsrett og personvern ved Nasjonalbiblioteket
- Etablere et forskningsprogram der ABM-området inngår

Vurdering:

Bibliotekreform 2014 foreslår mange tiltak som er viktige for kvaliteten på tilbudet ved folkebiblioteket og skolebibliotekene i Stange kommune. Tiltakene under målområde 1 og 3 iverksettes og finansieres hovedsakelig på nasjonalt nivå, og bør være uproblematisk å støtte da de ikke medfører noen nye forpliktelser for kommunen.

To av tiltakene under målområde 2 (forslagene om konsolidering av folkebibliotekene og utvikling av skolebibliotekene) vil kreve en mer aktiv politikk fra kommunens side.

Stange bibliotek vil etter vår vurdering være i stand til å yte et kvantitativt og kvalitativt godt bibliotektilbud for kommunens innbyggere også i årene fremover, uten å måtte konsolideres med folkebibliotek i én eller flere nabokommuner. *Bibliotekreform 2014* antyder i sin beskrivelse av skolebibliotekenes plass i det kommende nasjonale biblioteksystemet behov for å gi skolebibliotekene et betydelig løft der et bedre samarbeid mellom skole- og folkebibliotekene kan være veien å gå. En egen koordinator for skolebibliotekene kan være nødvendig, heter det, og denne stillingen kan også være bindeleddet til folkebiblioteket.

I samarbeidet mellom de to bibliotektypene i kommunen vil det kunne spilles på lag, slik at også skolebibliotekene nyter godt av den tekniske og faglige kunnskap som finnes i folkebibliotekene og bli støttet i sitt arbeid derfra. En slik opptrapping, for eksempel opprettelse av stilling som koordinator, vil nødvendigvis øke kommunens samlede bibliotekutgifter noe, men utredningen forutsetter at også en eventuell konsolidering vil innebære at kommunen må øke sin innsats på bibliotekfeltet. En slik nasjonal satsing som beskrevet i *Bibliotekreform 2014* må forventes å bli fulgt opp av at kommunenes økonomiske evne styrkes, slik at den lokale satsing kan styrkes i tråd med utredningen intensjoner.

Med utgangspunkt i alle de føringer som ligger i utredningen, og de forventninger som den gir uttrykk for, også når det gjelder kommunenes engasjement på feltet, er det etter rådmannens vurdering ønskelig at kommunen benytter anledningen til å gi uttrykk for sitt syn på strategiene og tiltakene som foreslås i *Bibliotekreform 2014*.

KONKLUSJON:

UTTALELSE FRA STANGE KOMMUNE

Stange kommune mener at en bibliotekreform er nødvendig, og at *Bibliotekreform 2014* gir en helt spesiell mulighet for styrking av biblioteksektoren. Land som det er naturlig å sammenligne seg med, yter langt mer til bibliotek enn Norge, og dette gjenspeiler seg også i befolkningens bruk av bibliotekene. Bibliotekene i Norge trenger et løft. Økt bruk av bibliotekene har stor verdi, både fordi bibliotekene er kilder til kunnskap og kulturopplevelser, og fordi bibliotekene underbygger demokrati og ytringsfrihet ved å tilby alle gratis tilgang.

Bibliotekene spiller en viktig rolle i dagens samfunn

- ved å sikre at befolkningen får en demokratisk rett til fri adgang til informasjon og ved å gi alle gratis tilgang til oppdatert Ikt-utstyr og kyndig veiledning – bibliotekene er en viktig faktor i sosial utjevning
- ved å fremme formidlingen av litteratur og andre kulturuttrykk
- i utdanningssamfunnet og som en viktig faktor i grunntidning, høyere utdanning og i livslang læring
- i det flerkulturelle Norge
- ved å stimulere leseferdigheter og gi alle – både lesesvake og lesesterke – tilgang til relevant materiale

- ved å tilby en attraktiv offentlig møteplass i lokalsamfunnet som er åpen for alle og som har universell tilgang

1. Generelle kommentarer

Stange kommune støtter i hovedsak utredningens uttalte hovedmål for biblioteksektoren 2008–2014 om å

- utvikle og tilby digitalt innhold og nettbaserte tjenester
- fremme bibliotekene som ressurs for læring og kultur- og litteraturformidling
- gjennomføre en reform av bibliotekstrukturen gjennom lokale og regionale tiltak basert på lokale forhold og demokratiske vedtak
- styrke og fornye kompetansen i biblioteksektoren

Stange kommune er positiv til at utredningen legger opp til et større statlig ansvar for utviklingen av nasjonale bibliotek tjenester og generelt innenfor biblioteksektoren, også i folke- og skolebiblioteksektoren.

Stange kommune mener at det er spesielt viktig at fremdriftsplanen som utredningen legger opp til, holdes. Stange kommune går inn for følgende:

1. Det tas sikte på å få lagt fram prioriterte saker til statsbudsjettet for 2008.
2. Det utarbeides en Stortingsmelding på grunnlag av utredningen.
3. Det forberedes en lovproposisjon med tanke på felles biblioteklov for folke-, fylkes-, skole-, høyskole- og universitetsbibliotekene.
4. Kultur- og kirkedepartementet samarbeider med Kunnskapsdepartementet om endring i forskriftene til opplæringsloven vedrørende skolebibliotek.

2. Kommentarer til de enkelte forslagene

Målområde 1: Innhold og tjenester

Stange kommune støtter de foreslåtte strategiene og tiltakene under målområde 1.

Målområde 2: Struktur og organisering

Strategi 2.1 Styrke og utvikle de organisatoriske enhetene i Norgesbiblioteket

Mål: Befolkningen skal ha tilgang til gode bibliotek tjenester gjennom sterkere kompetansemiljøer

Stange kommune kan slutte seg til det formulerte målet, men vil understreke at det kan være ulike veier for å nå et slikt mål. Det er derfor viktig at fordelingen av midler er ikkediskriminerende, det vil si at myndighetene ikke lager stramme byråkratiske regler for konsolideringsprosessen.

Tiltak: Etablere sterkere og mer kompetente folkebibliotek gjennom en konsolideringsprosess som omfatter bibliotekene i flere kommuner

Stange kommune stiller seg avventende til forslaget. Det norske folkebiblioteklandskapet er preget av sterk fragmentering og små enheter, og trenger styrking, kompetanseheving og

samordning av ressurser for å kunne yte gode tjenester også i fremtiden. Det synes klart at det ikke er realistisk å forvente en så sterk biblioteksatsing fra hver enkelt kommune at alle folkebibliotek får sterke nok fagmiljøer til å kunne dekke alle behov, og det kan derfor noen steder være naturlig å vurdere en konsolidering som en måte å oppnå dette på.

Stange kommune er enig i at antall årsverk i en konsolidert enhet bør opp i 6-8 for å få fagmiljøer med tilstrekkelig bredde og dybde, men advarer mot å betrakte dette tallet som det eneste saliggjørende. Det er en forutsetning at man ikke nøyer seg med å konsolidere folkebibliotek til summen av eksisterende antall årsverk når dette tallet, men at det i prosessen faktisk tilføres nye personalressurser, ikke minst for reelt å kunne tilby lengre åpningstider.

Stange kommune deler ikke helt ABM-utviklings oppfatning av at konsolidering av folkebibliotekene - gjennom effektivisering av arbeidsoperasjoner - vil frigjøre tid som kan omsettes i lengre åpningstider. I Stanges tilfelle er det direkte forbindelse mellom antall ansatte og antall åpningstimer. Stange bibliotek har allerede svært lange åpningstider i forhold til størrelsen på staben. Den eneste måten å øke åpningstiden vil her være å øke antall ansatte, uavhengig av om biblioteket konsolideres eller ikke.

Det bør være et mål at alle bibliotekenheter - konsolidert eller ikke - får lengre åpningstider. Lengre åpningstid vil være én av de viktigste indikatorene på forbedring av det lokale bibliotektilbudet, og må prioriteres høyt.

Stange kommune minner om at mindre folkebibliotekene ser ut til å score bedre på fleksibilitet og service overfor sine brukere enn større folkebibliotek gjør. Dette har nær sammenheng med at brukere og ansatte ofte kjenner hverandre, og at bibliotektilbudet er tilpasset lokale forhold og den enkelte bruker. Det er viktig at en eventuell konsolidering ikke rokker ved dette.

Stange kommune er helt enig i tanken om at hvert enkelt bibliotek i Norgesbiblioteket skal tilby de samme grunntjenester, slik at det for brukeren ikke spiller noen rolle hvilket bibliotek man benytter. Vi er samtidig opptatt av at man ikke glemmer fordelene med at folkebibliotekene speiler de lokale brukernes behov. En eventuell konsolidering må ikke medføre at eksisterende, gode løsninger lokalt forvitrer fordi de ikke passer inn i en overordnet plan for hva det konsoliderte biblioteket skal tilby.

Stange kommune registrerer at det er en del skepsis blant folkebibliotekeierne (kommunene) til konsolideringstanken. Det har vært uttrykt bekymring for at konsolideringen skal bli en kopi av museumsreformen, som i Bibliotekreform 2014 fremholdes som et eksempel til etterfølgelse til tross for at den ikke er ferdig evaluert.

Det er naturlig at fylkeskommunene skal koordinere konsolideringsprosessen, men Stange kommune understreker at dette forvaltningsnivået må ha noen verktøy for å kunne være pådrivere i forbindelse med konsolideringen. Uten egne midler til å stimulere til konsolidering er det fare for at fylkeskommunens bidrag til prosessen vil bli av liten betydning. For at en konsolideringsprosess skal kunne lykkes, er det tvingende nødvendig at det bevilges nasjonale midler til utviklingstiltak, så vel lokalt som regionalt.

Stange kommune forventer at Soria Moria-erklæringens punkt om å "følge opp den vedtatte opptrappingsplanen for arkiv-, bibliotek og museum" blant annet vil sikre at nødvendige

midler avsettes til å følge opp investeringsplanen ABM-utvikling foreslår. Kommunen minner også om Regjeringens kulturløft, som innebærer at én prosent av statsbudsjettet skal settes av til kulturformål innen 2014.

Tiltak: Iverksette et program for skolebibliotekutvikling

Stange kommune støtter helhjertet opp om forslaget om å styrke skolebibliotekene. Disse mangler i høy grad nødvendige ressurser for å kunne tilby elever og lærere gode nok bibliotekstjenester, et problem som er blitt enda tydeligere ved innføringen av Kunnskapsløftet. Det er ikke mulig å nå målene i Kunnskapsløftet uten at hver enkelt skole har et godt skolebibliotek, og en slik opprustning er derfor helt nødvendig.

Om begge tiltakene

Stange kommune mener at begge tiltakene under strategi 2.1 bør sees i sammenheng. Vi mener at den mest effektive veien til sterkere og mer kompetente folkebibliotek og nødvendig utvikling i skolebibliotekene vil være å utvikle et tettest mulig samarbeid mellom folke- og skolebibliotek, eller rett og slett å konsolidere disse innenfor hver enkelt kommune.

Biblioteklovens §6 fastslår at "det skal være et organisert samarbeid mellom folkebiblioteket og de kommunale skolebibliotekene", men dette samarbeidet har mange steder et betydelig forbedringspotensial.

Politisk vil en konsolidering eller styrking av samarbeidet mellom folke- og skolebibliotek innen en kommune nok være enklere å få aksept for enn en konsolidering med nabokommunenes folkebibliotek. Kommuner som velger en slik løsning, bør også få ta del i de midler fylkeskommunen måtte ha til rådighet for å oppmuntre til konsolidering.

En måte å styrke samarbeidet mellom folke- og skolebibliotekene på, er å etablere en stilling som skolekoordinator, slik det foreslås i reformen. En annen måte er å opprette stillinger som ligger under folkebiblioteket, men som konkret skal benyttes til å støtte drift og utvikling av skolebibliotekene, og ikke bare koordinere samarbeidet bibliotekene imellom.

Et eksempel på nært samarbeid mellom folke- og skolebibliotek er Åsnes kommune i Hedmark, der folkebiblioteket fikk en ny stilling hvorav 60% brukes i skolebibliotekene. Denne bibliotekaren jobber faste dager på de ulike skolene, og sikrer at skolebibliotekene bibliotekfaglig sett er på høyde med folkebiblioteket, samt at utviklingen og bruken av samlingene ses under ett. Bøker og annet materiale flyter mellom enhetene etter behov.

Man kan se for seg at denne modellen kan utvides til at skolebibliotek også fungerer som utlånsstasjoner for lokalbefolkningen. Mange skoler vil nok ønske at egen samling forbeholdes egne elever og lærere, men det er intet i veien for at folkebibliotekets dokumenter kan hentes på den skolen som ligger nærmest brukeren. Dette ville i Stanges tilfelle bety at antall utlånssteder økte fra ett til tolv.

Ved et nært og gjensidig forpliktende samarbeid mellom folke- og skolebibliotek vil folkebiblioteket kunne ta seg av bibliotektekniske oppgaver, mens lærerne for eksempel kan konsentrere seg om veiledning.

Stange kommune legger til grunn at hver skole fortsatt må ha en lærer som er ansvarlig for skolebiblioteket, og som betjener det til daglig. Personalressurser i form av for eksempel nye koordinatorstillinger skal komme i tillegg til dette, og slik bidra til at skolebiblioteket både får et godt, bibliotekfaglig nivå og bedre åpningstider.

Strategi 2.3 Utvikle et brukerorientert og samarbeidende Norgesbibliotek

Samlede mål

Samlede mål for strategi 2.3 sier at befolkningen skal møte en enhetlig og samlet biblioteksektor, at tilgjengeligheten skal være for alle, at kunnskap om bibliotekene skal bedres og at evalueringsmetoder skal utvikles.

Tiltak: Etablere en transportordning for distribusjon av materiale mellom bibliotek i Norge

Hedmark fylkesbibliotek har, etter en prøveperiode høsten 2006, allerede etablert en slik transportordning, som sparer de deltagende bibliotekene for betydelige portoutgifter.

Tiltak: Endre dagens biblioteklovgivning for å sikre samarbeidet i et nasjonalt biblioteknettverk

Kompetansekravene til ansatte i bibliotek er ikke regulert, med unntak av kravene i folkebibliotekloven til bibliotekfaglig utdanning i stillinger som biblioteksjef i kommunene og som fylkesbiblioteksjef. Formelt krav om tjenestetilbud, inkludert nettverkssamarbeid med andre, finner vi kun i folkebibliotekloven. Gratisprinsippet er hjemlet dels i folkebibliotekloven § 1 og dels i åndsverkloven av 1961 § 19.

Konkret vil Stange kommune anbefale at departementet i en ny biblioteklovtekst tar inn bestemmelser som

- sikrer videreføring av gratisprinsippet
- stiller konkrete krav til kompetanse i bibliotekene
- tar høyde for digitale ressurser og bibliotekstjenester og for evt. andre fremtidige nye medier ("medieavhengig")
- sikrer et nasjonalt fjernlånssystem som innebærer økonomisk kompensasjon
- viderefører og styrker føringene i dagens lovgivning (§ 1)
- plasserer bibliotekene som en demokratisk rettighet for innbyggerne
- tydelig viser hvilken offentlig myndighet som har ansvar for bibliotekstjenestene på de ulike utdanningsnivåene

Stange kommune vil sterkt anbefale at arbeidet med en lovproposisjon forberedes parallelt med arbeidet med en Stortingsmelding.

Tiltak: Styrke krav til skolebibliotekstjenester i forskriften til opplæringsloven

Stange kommune mener det er grunn til å tro at krav til bibliotekstjenester i opplæringsloven vil medføre en sterkere satsing på bibliotek i grunnskolen og den videregående skolen. Vi støtter derfor målet om at en endring i forskriften til opplæringsloven skal være vedtatt i løpet av våren 2008. Men Stange kommune ønsker å påpeke at en formalisering i lovverket

ikke nødvendigvis følges av en vilje til økonomisk satsing på skolebibliotek. Både staten, fylkene og kommunene har et ansvar for at det satses økonomisk på skolebibliotek, slik at norske skoleelever får de skolebibliotekstjenestene de fortjener.

Målområde 3: Kompetanse og forskning

Stange kommune støtter de foreslåtte strategiene og tiltakene under målområde 3.

Utrykt vedlegg:

Bibliotekreform 2014

Del I Strategier og tiltak (44 s.) http://www.abm-utvikling.no/publisert/ABM-skrift/2006/del1_web.pdf

Del II Norgesbiblioteket – nettverk for kunnskap og kultur (264 s.) http://www.abm-utvikling.no/publisert/ABM-skrift/2006/del2_web.pdf

(Delene kan også bestilles gratis fra ABM-utvikling eller lånes på Stange bibliotek.)